

Alkotmánybíróság

Budapest I. kerület
Donáti utca 35-45.
(1525 Budapest, Pf. 773.)

1

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG	
Ügyszám:	III / 576-0 / 2014
Érkezett:	2014 MAREC 21.
Példány:	1
Melléklet:	1 db
Kezelőiroda:	P-1

Indítvány

jogszabályi rendelkezések Alaptörvény-ellenességének utólagos megállapítására

A bíróság az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (Abtv.) 25. § (1) bekezdése szerint hivatalból kezdeményezi az elektronikus hírközlésről szóló 2003. évi C. törvény (Eht.) 96. § (4) bekezdés és ehhez kapcsolódóan az Eht. 163/F. § Alaptörvény-ellenességének utólagos megállapítását az alábbi indokok alapján:

I.

A 72.Pf.640.989/2013. számon folyamatban lévő polgári perben a felperes a tulajdonát képező ingatlannal szomszédos épület homlokzatán elhelyezett mobiltelefon átjátszóantenna létesítésével összefüggésben egyebek mellett a Ptk. 100. §-a alapján a kárai megtérítését követeli az alperestől. Keresetét arra alapítja, hogy az átjátszóállomás felépítésével ingatlanának értéke csökkent, a berendezés megbontja a természetes környezetet, nem a tájba illő formában valósul meg. Az alperes a berendezései az ingatlan használatát, hasznosítását, az azzal való rendelkezés szabadságát veszélyezteti, és korlátozza.

Az elsőfokú bíróság a keresetet egyrészt azzal az indokkal utasította el, hogy az Eht. 163/F §-a szerint alkalmazandó Eht. 96. § (4) bekezdése értelmében a zavarás a környezetvédelmi, közegészségügyi, közbiztonsági és építésügyi jogszabályok által megszabott határérték betartása miatt nem minősül a Ptk. 100. §-ában megkívánt szükségtelen zavarásnak.

A másodfokú bíróság az Abtv. 25. § (1) bekezdése, és a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (Pp.) 155/B §-ának (3) bekezdése szerint rendelkezett a per tárgyalásának felfüggesztéséről.

II.

Az elektronikus hírközlésről szóló 2003. évi C. törvény 2003. évi CXXI. törvénnyel beiktatott 96. § (4) bekezdése szerint a mobil rádiótelefon szolgáltatás nyújtásához szükséges antennák, antennatartó szerkezetek, és az azokhoz tartozó műtárgyak elhelyezése és működtetése során bekövetkező zavarás a környezetvédelmi, közegészségügyi, közbiztonsági és építésügyi jogszabályok által megszabott határérték betartása esetén nem minősül a Ptk.-ban meghatározott szükségtelen zavarásnak. A 163/F § szerint a 96. § (4) bekezdésének a helyi és körzeti televíziók digitális átállásának biztosítása érdekében szükséges és egyes hírközléssel összefüggő törvénymódosításokról szóló 2013. évi CXXI. törvény (a továbbiakban: Módtv.) 28. §-ával megállapított rendelkezését a Módtv. hatálybalépését megelőzően keletkezett tényekre és jogviszonyokra akkor kell alkalmazni, ha az építmény használatbavétele jogszerű volt, és a használatbavétel óta az építmény elhelyezésével és működtetésével kapcsolatban jogerős hatósági határozat nem állapította meg a környezetvédelmi, közegészségügyi, közbiztonsági és építésügyi jogszabályok által megszabott határérték megsértését.

A Ptk. 100. §-a a tulajdonjog részjogosítványát képező használati jogok gyakorlásának általános

korlátját fogalmazza meg azzal, hogy a tulajdonos a dolog használata során köteles tartózkodni minden olyan magatartástól, amellyel másokat, különösen a szomszédokat szükségtelenül zavarná, vagy amellyel jogaik gyakorlását veszélyeztetné. Mind a Ptk. 100. §-a által megkívánt szükségtelen zavarást, mind pedig a Ptk. 191. §-a szerinti birtokháborítás alapját képező zavarást illetően az egymással szükségképpen ellentétes érdekek összemérése, azok kiegyenlítése mentén határozható meg a tulajdonos használati jogának korlátja.

III.

- a) Magyarország Alaptörvénye *XIII. cikk* (1) bekezdése szerint mindenkinek joga van a tulajdonhoz azzal, hogy a tulajdon társadalmi felelősséggel jár. A *T) cikk* (3) bekezdése szerint jogszabály nem lehet ellentétes az Alaptörvénnyel. A *I. cikk* (3) bekezdése az alapvető jogok korlátozásának általános szabályaként mondja ki, hogy alapvető jog más alapvető jog érvényesülése, vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható.
- b) Az Alkotmánybíróság gyakorlatában „a tulajdonjog részjogosítványai (...) nem azonosíthatóak a tulajdonhoz való jog alkotmányi védelmet élvező lényeges tartalmával (...), a tulajdonvédelem köre tehát nem azonosítható az absztrakt polgári jogi tulajdon védelmével” (1170/B/2005. AB hat.). Mindemellett kifejtette az Alkotmánybíróság azt is, hogy „az alapvető jog korlátozása csak akkor marad meg az alkotmányos határok között, ha a korlátozás elkerülhetetlen, azaz más alkotmányos alapjog, valamint alkotmányos érték vagy cél védelme vagy érvényesülése, illetve az Alkotmányból következő feladat megvalósítása más módon sem biztosítható, továbbá, ha az elérni kívánt cél fontossága és az ennek érdekében okozott alapjogsérelem súlya arányban áll egymással. Az alapjog sérelme megállapítható akkor is, ha az alkalmazott korlátozás a cél elérésére alkalmatlan, vagy a törvényhozó a korlátozás során nem az adott cél elérésére alkalmas legenyhébb eszközt választotta ki” (1170/B/2005. AB hat.). „Az Alkotmánybíróság szerint a tulajdonjog valamely elemének korlátozása csak akkor jár magának a tulajdonjognak, mint alaptörvényi jognak a korlátozásával és ezáltal csak akkor alaptörvény-ellenes, ha az nem elkerülhetetlen, kényszerítő ok nélkül történik, továbbá ha a korlátozás súlya a korlátozással elérni kívánt célhoz képest aránytalan” (III/00376/2013. AB hat.). „Az Alaptörvény a tulajdonhoz való jogot a Szabadság és felelősség cím alatt – az Alkotmánybíróság korábbi gyakorlatának megfelelően – alapvető jogként határozza meg. Az Emberi Jogok Európai Egyezményének első kiegészítő jegyzőkönyve rendelkezik a tulajdonjogról, amely azonban nem a szűk értelemben vett „tulajdonjogot”, hanem az ennél tágabb értelmű „javak békés élvezetéhez” való jogot védi. Az Európai Unió Alapjogi Chartájának 17. cikk (1) bekezdése ehhez képest a következőket tartalmazza: „Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogszerűen szerzett tulajdonát birtokolja, használja, azzal rendelkezzen, és azt örökül hagyja. Tulajdonától senkit sem lehet megfosztani, kivéve, ha ez közérdekből, a törvényben meghatározott esetekben és feltételekkel, valamint az ezáltal elszenvedett veszteségekért kellő időben fizetett méltányos összegű kártalanítás mellett történik. A tulajdon használatát, az általános érdek által szükségessé tett mértékben, törvénnyel lehet szabályozni” (IV/01023/2013. AB hat.).
- c) Az Alaptörvény XXVIII. cikk. (1) bekezdéséből ered a bírósághoz fordulás joga. E jogból az államra az a kötelezettség hárul, hogy a jogviták elbírálására bírói utat biztosítson (59/1993. (XI.29.) AB hat.). A bírósághoz fordulás jogánál fontos szempont, hogy megállapítható e jog sérelme akkor is, ha a jogi szabályozás ugyan biztosít bírói utat, de valójában nincs tere a

bírói mérlegelésnek. A bírói mérlegelés törvényi szabályainak hiánya kiüresíti a bírósághoz fordulás jogát. A szabályozásnak megfelelő szempontot és mércét kell tartalmaznia, hogy a bíróság döntés jogszerűségét ez alapján vizsgálhassa (39/1997. AB hat.). Az Eht. 96. § (4) bekezdése azzal, hogy jogosnak tekinti a tulajdonjog korlátozását a megnevezett ágazati jogszabályokban meghatározott határérték betartása esetére aránytalanul szűkíti az Eht. hatálya alá tartozó létesítményeket működtető, illetve üzemeltető szolgáltatók mások zavarásától való tartózkodási kötelezettségét. Másrészt az Alaptörvény *I. cikk* (3) bekezdésébe ütköző módon aránytalanul korlátozza a szomszédos ingatlanok tulajdonosainak tulajdonhoz fűződő jogát azzal, hogy a környezetvédelmi, közegészségügyi, közbiztonsági és építésügyi jogszabályok által megszabott határérték betartásától független zavarás esetére nem teszi lehetővé számukra sem a tulajdon-, sem pedig a birtokvédelmet, és a tulajdonosok ilyen ténybeli alapon kárigényt sem érvényesíthetnek.

Az Eht. 96. § (4) bekezdése ezért annak kimondásával, hogy nem áll fenn a Ptk.-ban nevesített szükségtelen zavarás a környezetvédelmi, közegészségügyi és közbiztonsági és építésügyi jogszabályok által megkívánt határérték betartása esetén, a tulajdonjogot az Alaptörvény *I. cikk* 3. bekezdését sértve aránytalanul korlátozza.

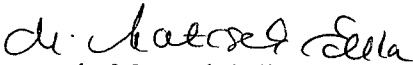
- d) Az Alaptörvény *B. cikk* (1) bekezdésében alapelvei szinten a jogalkotásban is biztosítani rendelt „a jogállamiság egyik fontos alkotóelemének” tekinthető, jogbiztonság követelményével kapcsolatosan az Alkotmánybíróság több követelményt fogalmazott meg a normavilágosság, a kellő felkészülési idő biztosításának követelménye mellett, az 1949. évi XI. törvény (Alkotmány) 2. § (1) bekezdéséből vezette le a visszamenőleges hatályú jogalkotás tilalmát. Az Alkotmánybíróság a 25/1992. (IV.30.) AB határozatban megállapította „a jogállamiság egyik fontos alkotóeleme a jogbiztonság, amely egyebek között megköveteli, hogy az állampolgárok jogait és kötelességeit a törvényben megszabott módon kihirdetett, és bárki számára hozzáférhető jogszabályok szabályozzák”, „meglegyen a tényleges lehetőség arra, hogy a jogalanyok a magatartásukat a jog előírásaihoz tudják igazítani, ennek érdekében a jogszabályok a kihirdetésüket megelőző időre nézve ne állapítsanak meg kötelezettséget, illetőleg valamely jogszerű magatartást visszamenőleges érvénnyel ne minősítsenek jogellenesnek”.

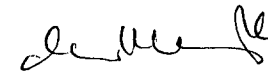
Az Alkotmánybíróság gyakorlata következetes abban a tekintetben, hogy „valamely jogszabály nem csupán akkor minősülhet az említett tilalomba ütközőnek, ha a jogszabályt a jogalkotó visszamenőlegesen léptette hatályba, hanem akkor is, ha a hatálybalépés nem visszamenőlegesen történt ugyan, de a jogszabály rendelkezéseit - erre irányuló kifejezett rendelkezés szerint - a jogszabály hatálybalépése előtt létrejött jogviszonyokra is alkalmazni kell” (57/1994. (XI.17.) AB határozat). Az Alkotmánybíróság a 349/B/2001 AB határozatban megállapította, hogy „a szabályozás csak abban az esetben visszaható hatályú – és alkotmányellenes – amennyiben védelmet élvező anyagi jogi jogviszonyokban kíván kedvezőtlen változást előidézni”. Ugyanerre vonatkozó megállapítást tett a 903/B/1990 AB határozatban, a 7/1992. (I.30.) AB határozatban, a 64/2002. (XII.3.) AB határozatban, a 31/2005. (VII.4.) AB határozatban. Jóllehet a fenti határozatok meghozatalának időpontjában a visszamenőleges hatályú jogalkotás tilalmát a jogalkotásról szóló és azóta hatályon kívül helyezett 1987. évi XI. törvény 2. § (1) bekezdése szabályozta és a tételes jogban a jelenleg hatályos, a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény ilyen, kifejezett tilalmat már nem fogalmaz meg, a 15. § (1) bekezdésének a) és b) pontja szerint a jogszabályi rendelkezést – ha jogszabály eltérően nem rendelkezik – a hatálybalépését követően keletkezett tényekre és jogviszonyokra, valamint megkezdett eljárási cselekményekre kell alkalmazni.

- e) Az Eht. 163/F. § sérti a jogállamiságból levezethető jogbiztonság követelményét azzal, hogy a 2013. július 1-jét megelőzően létrejött polgári anyagi jogi jogviszonyban (adott esetben kárkötelem) kíván változást előidézni azzal, hogy a használatbavétel jogszerűsége és jogerős hatósági határozattal megállapított környezetvédelmi, közegészségügyi, közbiztonsági és építésügyi határérték megsértés hiányában alkalmazni rendeli a tulajdonjogot aránytalanul korlátozó 96. § (4) bekezdésének rendelkezéseit. Ezzel utólagosan megszünteti a tulajdonos jogviszony keletkezésekor fennállt jogalapon való jogérvényesítési jogosultságát.
- f) A 2006. október 5. napja előtt létrejött kárkötelmekre a 42/2006. (X.5.) AB határozattal megsemmisített Eht. 96. § (2) bekezdését kellett alkalmazni, miszerint a létesítmény elhelyezése és működtetése akkor nem minősül szükségtelen zavarásnak, ha az a szomszédos ingatlanok tulajdonosait a jogaik gyakorlásában nem, vagy az adott körülmények által lehetővé tett legkisebb mértékben zavarja. Ezért a 2013. július 5. napját megelőzően megindult polgári perekben az Eht. 163/F. §-ával elrendelt jogalkalmazás a polgári per dogmatikai alapját is meghatározó kiszámíthatóság alapelvét, a már létrejött polgári anyagi jogi jogviszonyokban az igényérvényesítés alapját képező szükségtelen zavarás fogalmának visszamenőleges hatályú szűkítése pedig a jogbiztonságot és a bírósághoz való fordulás jogát is sérti, nemcsak a tulajdonjogot korlátozza, hanem az igényérvényesítési lehetőséget is kizárja, ezzel pedig túllépi a tulajdonért viselt társadalmi felelősség alkotmányos határait.

Mindezekre figyelemmel a Fővárosi Törvényszék álláspontja szerint a sérelmezett rendelkezések több okból nincsenek összhangban az Alaptörvénnyel, ezért szükséges az Alaptörvény-ellenesség megállapítása és az érintett rendelkezések megsemmisítése, amelyet a bíróság ezúton kezdeményez.

Budapest, 2014. március 10.

dr. Matosek Edina
bíró

dr. Kovács Helga
a tanács elnöke

dr. Kerepesy Krisztián
bíró